

Rummelighed i kirken – en fjerde, fynsk kirkemodel

Regeringen har nedsat et udvalg, som skal komme med forslag til en ny styringsform for folkekirken. *foto: Torben Åndahl/Scanpix Denmark*

Kronik: Kristeligt Dagblad, den 19. september 2013

KJens Rasmussen | 19. september 2013

I debatten om en ny styringsreform for folkekirken mangler vi en fjerde model, som kan sikre, at det ikke igen går som med I.C. Christensens forlig om en menighedsrådslov fra 1903. Vi må først gennemtænke udviklingen af et stiftsråd og udvikle det med flere kompetencer både i stiftets indre anliggender og med hensyn til økonomien

REGERINGEN HAR NEDSAT et udvalg, som skal komme med forslag til en ny styringsreform for folkekirken. Udvalgets medlemmer er imidlertid ikke enige og opstiller hele 3 modeller, som hver især kan kombineres med forskellige varianter til økonomisk styring.

Den første model ønsker ved lovgivning at fastholde den bestående ordning uden et centralt kirkeråd, mens de to andre holder fast i et centralt kirkeråd med enten få kompetencer eller mere omfattende.

Fyens Stift er nok gennem tiderne en af de landsdele, hvor modstanden mod at ændre i det nuværende fornuftsægteskab mellem stat og kirke har været størst. Og sådan er det sikkert fortsat. Fynboerne er glade for deres lokale forankring og har svært ved at forestille sig et fjernt kirkeråd. Man ved, hvad man har. Erfaringen tæller mest!

Denne holdning afspejles ikke mindst i Tine Lindhardts og Ester Larsens debatindlæg her i avisen den 22. august. De vil nøjes med en lovregulering med udgangspunkt i den nuværende ordning, det vil sige uden et centralt kirkeråd. Konsekvensen vil dels blive de "lukkede" høringer, som ofte har foregået ved kirkelig lovgivning, og dels vil vi få cementeret en bispekirke, fordi biskoppernes møder bliver øverste "organ".

Hos en hel del fynske kirkefolk – og sikkert også andre steder – bliver erfaring sat højere end forventning og fornyelse. Men i hele det 20. århundredes kirkelige lovgivning var det ikke hensigten at blive stående ved det bestående. Erfaringen må ledsages af nye forventninger.

I.C. CHRISTENSEN FRA VENSTRE enedes med Højre i 1903 om en menighedsrådslov, men betingelsen var, at der samtidig skulle forhandles om et kirkeråd – forhandlinger, som senere brød sammen. Der skulle demokratiseres i bund og top. Forliget fra 1903 var i høj grad en fejlposition, for skulle væksten ske nedefra, skulle der logisk set først udvikles provstiråd og stiftsråd, og det før et kirkeråd.

Denne udvikling og vækst nedefra er stadig i gang. Stiftsrådet er ikke færdigudviklet. Det har ikke mange kompetencer i den nuværende lov fra 2009. I styringsudvalgets nuværende forslag bliver en videreudvikling af stiftsrådene ganske klemmt.

Alternativet til model 1, der cementerer den bestående ordning uden et kirkeråd, er model 2 og 3 med et "lille" og "stort" kirkeråd. Enten-eller! Det er et tendentiøst valg og et forsøg på at styre debatten. Men det er fair nok! Vi andre kan jo bare stille nye forslag i stedet for blot at være negative og kritisere.

Der mangler i det mindste en fjerde model, som kan sikre, at det ikke denne gang går som med I.C. Christensens forlig fra 1903. Vi må først overveje udviklingen af et stiftsråd og udvikle det med flere kompetencer både i stiftets indre anliggender og med hensyn til økonomien.

Det skal ske, før udviklingen vil kræve et kirkeråd. For det kan ikke udelukkes i fremtiden. Men hvorfor springer alle elegant hen over stiftsrådene? (Tine Lindhardt og Ester Larsen åbner en lille smule op for denne mulighed).

To fynboer fastholdt denne fjerde model. Lige efter Grundlovens indførelse i 1849 troede man, at der snart kom en kirkeforfatning. Fynboerne var ikke interesserede. Man ville ikke have et centralt kirkeråd. Men dengang nøjedes de ikke med modstanden. De opstillede en fjerde model.

Her skal forslaget fremsættes, tilpasset nutiden. Spørgsmålet er: Kan et centralistisk kirkeråd (i økonomi og indre anliggender) undværes?

Der kan tales om en fynsk folkekirkemodel, fordi den første gang blev offentliggjort af to fynske teologer i 1850'erne. Det drejer sig om V. Birkedals forslag, der var kraftigt støttet af den fynske grundtvigianisme (en hel del vakte præster og lægfolk) og om Christian Thorning Engelstofts forslag.

Sidstnævnte var biskop på Fyn og var støttet af mange fynske præster og lægfolk. Engelstofts forslag indgik i regeringens officielle forslag i 1857, som blev sendt til høring på udvidede landemoder (stiftsråd), hvor man ikke kunne blive enige. Forslaget var en overgang også støttet af biskop H.L. Martensen og hans gejstlige fløj.

Formålet var mangfoldigheden og rummeligheden – en arv fra det 19. århundrede. Ulempen i dag er, at et decentralt forslag går ud over kirkens ensartethed, og den vil regeringens styringsudvalg gerne beholde.

Til mit forslags nuværende forudsætninger hører: menighedsråd, provstiråd og stiftsråd i samarbejde med

biskoppen. Det tilstræbes, at dette forslag holder sig inden for de samme rammer som styringsudvalgets forslag.

HER ER hovedpunkterne i forslaget:

1) Et centralt økonomiudvalg laver regnskab og budget med ansvar over for regering og Folketing. Udvalget består af valgte repræsentanter for alle stiftsråd. Udvalget fordeler fællesfondens midler til stiftsrådene efter vedtagne retningslinjer i stiftsrådene (godkendt af ministeren). Principielt er økonomiudvalget et forretningsudvalg. Udvalget indstiller landskirkeskatten til kirkeministerens og stiftsrådernes godkendelse (mindst to tredjedele flertal).

2) Et bispekollegium, der skal høres i læresager (med eventuel vetoret) og vedrørende liturgi efter indstilling fra stiftsrådene.

3) 10 stiftsrådsforsamlinger: Alle stiftets præster og menighedsrådsmedlemmer kan deltage. Et årligt møde med anbefalinger til stiftsrådet. Emner, der vedrører stiftet, kan være: folkekirkens økonomi, provste- og bisevalg, kirkelige initiativer som konfirmation, undervisning, kommunikation med mere.

4) 10 stiftsråd (vælges efter den nuværende ordning): rådgivende ved lovgivning i samarbejde med minister og Folketing, der har den besluttende myndighed, som i dag. Stiftsrådene er til gengæld besluttende i kirkens lokale økonomi (penge fra Fællesfonden fordeles mellem stiftsrådene) og i alle lokale kirkelige anliggender (biskoppen har dog vetoret vedrørende tilsynspligten i stiftet, og bispekollegiet skal høres i læresager).

Et kompromis omkring stiftsrådernes videre udvikling kan måske løse lidt op for den skarpe modsætning mellem tilhængere og modstandere af et centralt kirkeråd. En debat, som føres her i avisen, og som regeringens styringsudvalg har sat rammerne for.

Fremtidens forventninger kunne måske indfries ved at holde sig til en udvikling af de eksisterende stiftsråd. Det er et godt sted at starte med den lokale forankring. Herefter kan vi se, om der bliver behov for mere i fremtiden.